

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 308. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm9319/facsimile.pdf (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

naar han byder, kalder noget Offer for stort, det være sig Modersmaal og Fæderneland eller Overbevisning, Tro og Samvittighed. Saaledes maatte ikke blot Fyrsterne i Rhinforbundet indføre hans ny Lovbog, og Hollænderne, som han havde besluttet at gøre til Franskmand, takke for en kort Frist til at glemme deres Plattysk; men da han havde taget Rom fra Paven og var derfor højtidelig sat i Kirkens Band, sammenkaldte han 1811 et National-Concilium og et jødisk Raad (Sanhedrin), for at give baade den kristelige og jødiske Religion en ny Skikkelse, der gjorde ham til *Pontifex maximus* eller til en evropæisk Mahomed. De franske Aviser gjorde uden Sky alle vitteligt, at ligesom der kun var én Gud og én Sol, burde der heller ikke være uden én Tro og én Kejser; saa der kan næppe være mindste Trivl om, at dersom Ruslands-Toget var lykkedes eller blot var løbet taalelig af, Napoleon jo da vilde uæbenbar tyranniseret alle Folks Samvittighed.

Det er ogsaa klart, at han ikke havde anden Grund til Krig med Rusland, end at Kejser Alexander ikke vilde rigtig lyste ham; men dog stræbte han at give Kri-gen et bedre Skin, ved at kalde det sin anden polske Krig; og havde han virkelig gjort Polens Opførsning til Stridspunkt mellem sig og Rusland, da vilde Historien taget hans Parti; thi Polens Deling var ikke blot det nøgne Brud paa al Folkeret, hvorved Rusland, Prejsen og Øster-rig viste, de trængte hart til en alvorlig Tugtelse; men Polens Opførsning var ogsaa Nedrivelsen af en Mur mod Rusland, det vestlige Europa, efter al sund Statsklogskab, burde stræbt af al Magt at vedligeholde.

Vi maa nemlig huske, at Polen indtil 1772 var et Rige paa 13000 Kvadrat-Mile, med 11—12 Millioner Indbyggere, og indtil Midten af det 17de Aarhundrede Rusland overlegent, uden paa nogen Maade at true det øvrige Europa, som det tvært imod baade mod Russer og Tyrker havde gjort udmærkede Tjenester. Igjennem hele det at-

tende Aarhundrede, da Polen havde Kurfyrsterne i Sachsen til Konger og forstyrredes af borgerlige Uroligheder, var det vel sunket i Afmagt; men Naboerne, der ærlig havde hidraget dertil, havde dog ingen Ret til at beklage sig derover, endsige da til at overvælde og sønderlide et mod dem aldeles fredeligt Rige. Til Paaskud brugte vel baade Kongen af Prejsen og Kejserrinden af Rusland den Trængsel, deres trosforvandle maatte lide; og sandt er det, at ogsaa i Oplysning og Statsklogskab gik Polen besynderlig baglænge; thi i det 16de Aarhundrede var Polen det eneste Land i hele Verden, hvor der virkelig herskede Samvittigheds-Frihed, og i det attende Aarhundrede derimod, da det i hele den dannede Verden horte til Dagens Orden, om ikke just at give, saa dog at fordrø og berømme Samvittigheds-Frihed, da sammensvor den polske Adel og Gejstlighed sig aabenbar imod den; men at hverken Frederik i Prejsen eller Katrine i Rusland førte Krig for en Ting, der var dem saa ligegyldig som Religionen, er indlysende; og det var da aabenbar kun for at afrunde sig paa Næstens Bekostning, de tre Stormagter bleve ved at klippe Polen saa længe, til hele det betydelige Rige 1795 aldeles forsvandt af Staternes Kreds, for at Rusland og Østerrig kunde hver faa omtrent 5 og Prejsen halvtredje Million flere Slaver at beherske. Kun 1794, da Polen var svundet ind til et lille Rige paa 3 Millioner, hvori Stanislaus Poniatowsky var Ruslands underdanige Statholder, rejste en Del Polakker sig for Alvor under Thaddæus Kosciuzko (født 1756, død 1817); men det varede kun fra 4de Marts 'til 10de Oktober, da Kosciuzko blev fangen, og Pragas Storm 4de November 1794.

(Den polske Legion i Italien. — Zajoncsek. — Storbærgedømmet Warschau. — Overgang [over] Niemen 24de Juni. — Fald med Hesten. — Den polske Eskadron drukner i Vilia. — Tordenvejret. — Rigsdagen i Warschau erklærede Polens fuldstændige Oprettelse, men vilde have Ordet: «Polen

